2017-107

Archeologienota Sint-Lievens-Houtem Wettersesteenweg 104

Programma van maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Kris VAN QUAETHEM

30-8-2017

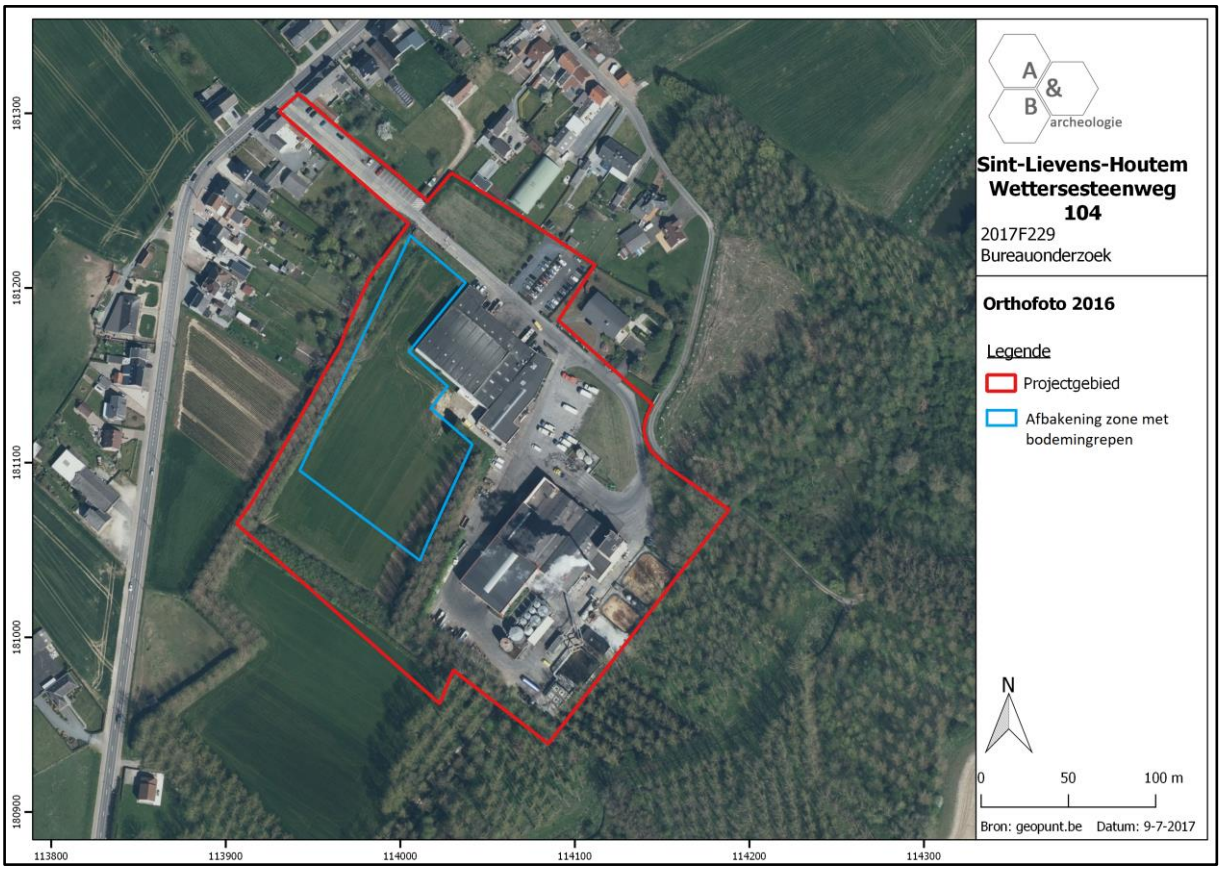
1. Gemotiveerd advies

Het terrein, gelegen in Sint-Lievens-Houtem in de deelgemeente Bavegem, heeft een totale oppervlakte van 50701m² en bevindt zich aan de Wettersesteenweg 104. Op het terrein bevinden zich momenteel twee grote gebouwen, een verharde toegangsweg vanaf de Wettersesteenweg, parkeergelegenheden en 17 silo's, een achttal bijgebouwtjes en 3 waterbekkens in de zuidoostelijke hoek. Het noordelijke gebouw (gebouw 1) meet ca. 3300m², het zuidelijke gebouw (gebouw 2) ca. 3450m². De waterbekkens in het zuidoosten hebben een oppervlakte van ca. 470m², 250m² en 125m². De bijgebouwtjes zijn beperkt in oppervlakte tussen ca. 50 en 125m². Ten noordoosten van gebouw 1 bevindt zich een verharde parking van ca. 1150m² die aansluit op de verharde toegangsweg. Ten noordwesten van de parking is een groenzone aanwezig van ca. 2000m². Het totale deel dat ingenomen is door bebouwing of verhardingen bedraagt ca. 2,4ha. Het westelijke deel, met een oppervlakte van ca. 1,1ha, is momenteel ingenomen als weiland en is onbebouwd. Langs de oostelijke grens van het weiland en ten westen van gebouw 2 bevindt zich nog een bomenrij. Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden worden op: Sint-Lievens-Houtem, afdeling 2, sectie C, perceel nr. 111E, 111f, 111/2, 111/3 en 111/4.

De geplande werken omvatten drie luiken. Het eerste luik omvat werkzaamheden die zich concentreren rondom de bestaande gebouwen. Hierbij worden gebouwen toegevoegd tegen de bestaande gebouwen 1 en 2 of ter hoogte van de silo's, bijgebouwtjes en waterbekkens in het oosten. Deze werken concentreren zich grotendeels binnen verstoorde gronden of delen die reeds verhard zijn. Dit luik omvat een totale oppervlakte van 4960m². Het tweede luik omvat het verplaatsen van bestaande containers op een reeds verharde zone van 89m². Dit luik omvat geen bodemingreep. Het derde luik bestaat uit de aanleg van parking in het westen en de oostelijke hoek over een totale oppervlakte van respectievelijk 8046m² en 634m². Langsheen de randen van het terrein wordt een groenberm voorzien van 10m breed en 3,5m hoog. Vooral de inplanting van de grote parking in het westen, de loshal voor vrachtwagens en verharding tegen gebouw 1 (A11) en de loshal voor vrachtwagens en verharding tegen gebouw 2 (B7) vormen de nieuwe ingrepen in de bodem. In totaal gaat het om 8046m² voor de parking, 254m² voor de verharding en 306m² voor de loshal (A11) en 766m² voor de verharding en 910m² voor de loshal (B7). Van deze laatste is slechts een deeltje binnen niet verstoorde grond. De totale oppervlakte die nieuwe verstoringen met zich mee brengt bedraagt bijgevolg ca. 10282m². De rest van het terrein, ca. 4ha, blijft grotendeels ongewijzigd, gebeuren werken die geen bodemingreep met zich mee brengen of gebeuren kleinere verspreidde werken die zich concentreren op reeds verstoorde gronden.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet gestaafd worden. Wel werd duidelijk dat het terrein een zeker archeologisch potentieel kent. Daarom is voor een deel van het projectgebied dat dermate verstoord zal worden noodzakelijk om een verder vooronderzoek uit te voeren. Het geselecteerde gebied komt overeen met een zone van ca. 10282m². Er wordt geopteerd om vooronderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Deze techniek is volgens een kosten-batenanalyse de beste optie om alle archeologische informatie te verzamelen. Andere

vooronderzoeken (boringen, geofysisch, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden.

Figuur 1 Zicht op het totale plangebied (rood) met aanduiding van de afgebakende zone voor verder onderzoek (blauw).

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Sint-Lievens-Houtem, Wettersesteenweg 104

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 113906 en Y: 180939; X: 114188 en Y: 181311

Kadastergegevens: Sint-Lievens-Houtem, afdeling 2, sectie C, perceel nr. 111E, 111f, 111/2, 111/3 en 111/4.

Het totale plangebied heeft een oppervlakte van 50701m² waarbij de werkzaamheden met nieuwe bodemingrepen zich vooral in het westen concentreren. In deze zone wordt een gebied van ca. 10282m² afgebakend voor verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven. De onderzoeksmethode wordt hiernavolgend verder gedetailleerd besproken.

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor een proefsleuvenonderzoek:
- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Kunnen resten onderscheiden worden van de landwegen? Of zijn deze slechts oppervlakkig bewaard?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken.

De afbakening van het onderzoeksgebied komt overeen met het westelijke deel van het plangebied zoals te zien op figuur 1. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

- Proefsleuvenonderzoek

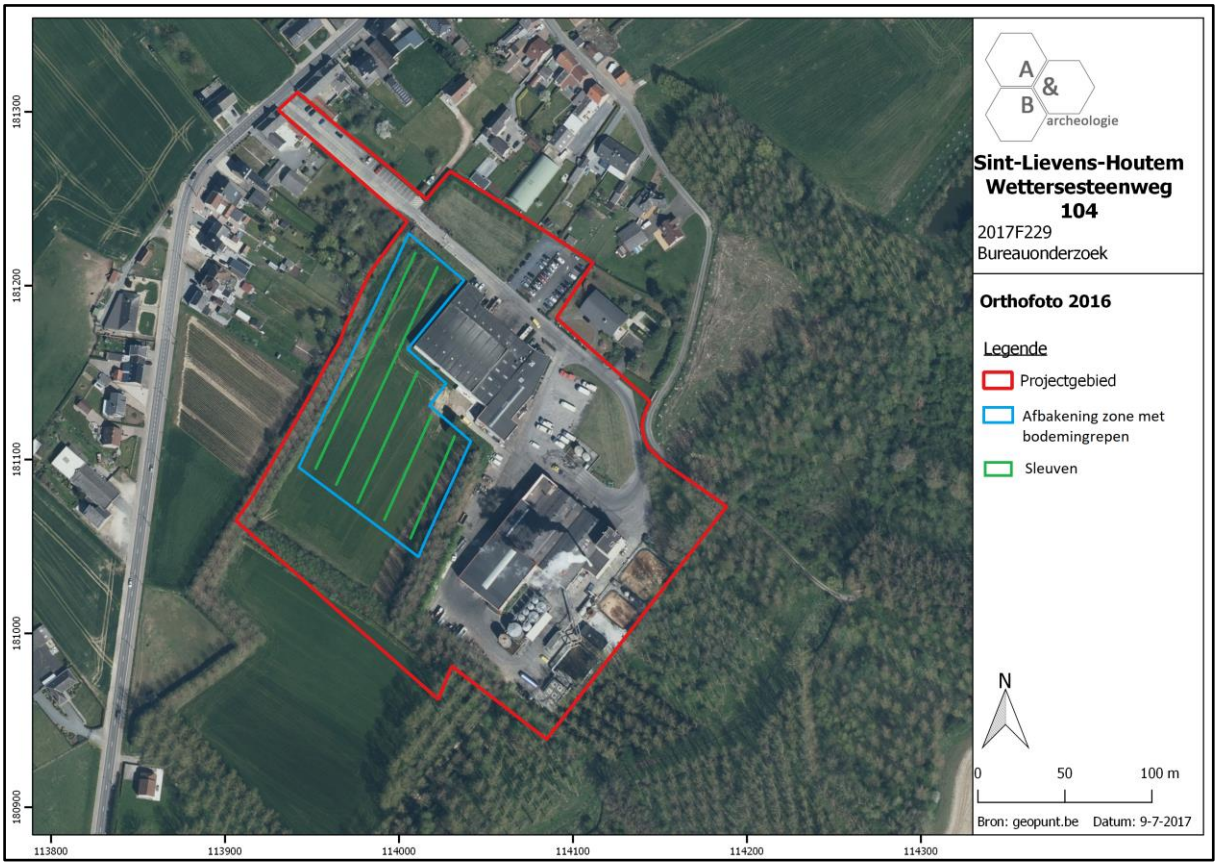
Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en NW-ZO georiënteerd. In dit geval zullen 5 NO-ZW georiënteerde sleuven aangelegd worden. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van

de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 1028m², van de afgebakende zone van ca. 10282m² opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 257m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 1285m² onderzocht. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Zicht op de afgebakende zone met het sleuvenplan.

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op leemgronden.

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.